

УДК

Палагнюк Юліана Вікторівна

професор кафедри соціальної роботи, управління і педагогіки
Чорноморського національного університету імені Петра Могили,
доктор наук з державного управління, доцент

Письмиченко Ольга Сергіївна

магістрант спеціальності «Соціальна робота»
Чорноморського національного університету імені Петра Могили

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У СИСТЕМІ
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НІМЕЧЧИНИ**

***Анотація.** У статті аналізуються особливості розвитку соціальних послуг у системі соціальної політики Німеччини. У результаті дослідження запропоновано шляхи вдосконалення соціальних послуг Німеччини, а саме: здобуття освіти для майбутніх соціальних працівників, розвиток центру зайнятості, вирішення проблеми бродяжництва, запровадження соціального року в Німеччині.*

***Ключові слова:** реформа; соціальні послуги; соціальна робота; молодь; державна політика; безробіття; Німеччина; Україна.*

Палагнюк Ю.В., Письмиченко О.С. Особенности развития социальных услуг в системе социальной политики Германии.

***Аннотация.** В данной статье анализируются особенности развития социальных услуг в системе социальной политики Германии. В результате исследования предложены пути совершенствования социальных услуг Германии, а именно: получение образования для будущих социальных работников, развитие центра занятости, решения проблемы бродяжничества, введение социального года в Германии.*

***Ключевые слова:** реформа; социальные услуги; социальная работа; молодежь; государственная политика; безработица; Германия; Украина.*

Palagnyuk Y. V., Pismichenko O. S. Features of development of social services in the system of social policy in Germany

***Annotation.** This article analyzes the peculiarities of social services development in the system of social policy in Germany. The origin of social services in Germany began in the nineteenth century. There were such directions of social services as helping the poor, charity, women's movement, and so on. The unified approach to work with groups of clients depending on the type and extent of social needs has been produced since the mid-1960s in the social sphere of Germany. The legal framework for social services in Germany was characterized. It is built in such a way that every citizen is guaranteed basic human needs - food and housing. As a result of the study, certain categories of people who are provided with social services in Germany are identified: social services for migrants and refugees, social services for people with disabilities, social services for youth in Germany. The study suggests ways of improving the social services of Germany, namely: education for future social workers, the development of the centre for employment, solving the problem of vagrancy, introducing a social year in Germany.*

***Key words:** reform; social services; social work; youth; government policy; unemployment; Germany; Ukraine.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. На сьогодні в кожній країні Європи відбувається реформування системи соціального захисту з метою забезпечення належного рівня життя населення, що є актуальним в умовах сучасних економічних і соціальних викликів. Однією зі складових такої реформи є вдосконалення системи надання соціальних послуг. Розвиток сучасного суспільства призводить до розширення категорій населення, які потребують надання соціальних послуг, що робить необхідним розширення переліку їх видів, поліпшення якості надання та забезпечення адресності. Більше того, важливе значення має пошук додаткових фінансових надходжень для соціального обслуговування, зокрема з недержавного сектору економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему розвитку соціальних послуг досліджували Г. Григораш, Т. Григораш, Н. Неділько, В. Олійник, І. Субачов, Є. Тейзе, а також І. Мигович, С. Харченко, Г. Коваль, А. Андрющенко, Л. Димитрова, Г. Щербата та ін. Питання розвитку та становлення соціально-педагогічної освіти в Німеччині висвітлюються у працях Н. Абашкіної, Л. Волик, Ю. Василькової та інших вчених.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових розробок щодо системи соціального захисту та поліпшення надання соціальних послуг, питання розвитку соціальних послуг у системі соціальної політики Німеччини не знайшло достатнього висвітлення і тому потребує окремої уваги, оскільки це питання особливо актуалізується в умовах європейської інтеграції сучасної України та потреби впровадження європейських соціальних стандартів.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, виокремити особливості впровадження соціальних послуг у Німеччині та запропонувати шляхи їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Зародження соціальних послуг у Німеччині почалося у ХІХ ст. і мало такі напрямки, як допомога бідним,

добродійність, жіночий рух тощо. 1880 року з ініціативи Німецького конгресу з благодійності було засновано Німецький благодійний союз турботи про бідних. 1919 року його було перейменовано на Німецькому з'їзді благодійності в Німецький союз державного та приватного піклування. Спочатку він був у Берліні, потім (з перервою на період з 1933 по 1945 р.) – у Франкфурті-на-Майні. Це центральний союз, що об'єднує державні, приватні, громадські установи, а також окремих осіб, які займалися реалізацією соціальної роботи спочатку в ФРН, а вже потім – у об'єднаній Німеччині. Німецький союз є осередком для практиків, соціальних педагогів і вчених у справі координації соціальних ініціатив у сфері соціальної допомоги, зокрема допомоги молоді й охорони здоров'я. З середини 1960-х років у соціальній сфері було вироблено єдиний підхід до роботи з колективами клієнтів залежно від виду та ступеня соціальних потреб [1]. Таким чином, до 1960-х років у Німеччині вже була усталена система впровадження соціальних послуг.

Однак 1970-ті стали роками переосмислення соціальної роботи в Німеччині через те, що вчені та практики дійшли висновку про недостатність використання класичних методів соціальної роботи, а також про незначне використання терапевтичних засобів у тих випадках, коли йшлося про охоплення і вирішення проблеми загалом. У науковому світі Німеччини відбувалися дискусії про користь системних підходів у соціальній роботі. На їх базі було відпрацьовано основні моделі й вироблено принципи сучасного розвитку соціальної роботи на національному рівні в цій країні [4].

Розглянувши історичні засади формування соціальної політики та ринку соціальних послуг у Німеччині, звернімося до визначення соціальної політики та соціальних послуг. Так, соціальну політику передусім спрямовано на забезпечення достатнього рівня соціального захисту різних соціальних груп населення, а особливо тих, які перебувають у складних життєвих обставинах. Соціальна послуга – це ті заходи, що спрямовані на

соціальні групи, сім'ю чи особу, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги для поліпшення або відновлення їх життєдіяльності та повернення до нормального життя людини, збереження її здоров'я [7].

Схарактеризуємо нормативно-правову базу соціальних послуг у Німеччині. Вона побудована таким чином, що кожному громадянину гарантовані базові потреби людини – харчування та житло. Це завдання виконує низка дотацій, об'єднаних загальною назвою «соціальна допомога» (Sozialhilfe).

Основним законом щодо соціальних послуг є Федеральний закон Німеччини про соціальне страхування від 23 березня 1994 року. У ньому визначено, що соціальна допомога – це гарантований державою прожитковий мінімум, що виплачується міськими комунами громадянам, які опинилися у важкій матеріальній ситуації (§ 2 Abs.1 BSHG) [8]. Тим не менше, соціальна допомога є крайнім заходом, і тому надається лише тоді, коли самотійно утримувати себе і свою сім'ю людина не може, незважаючи на зусилля, що докладаються і спроби отримати допомогу з інших джерел. Завдання соціальної допомоги відповідно до закону – забезпечити людям гідне життя і в той же час допомогти людині знову самотійно встати на ноги і жити, не вдаючись до підтримки держави (§ 1 Abs. 2 BSHG) [8]. Більше того, право на отримання соціальної допомоги має людина, яка опинилася в тяжкій життєвій ситуації, постійно й легально проживає в Німеччині (громадяни Німеччини; іноземці, визнані біженці) (§ 11 Abs. 1 S. 1 BSHG) [8]. Отже, не лише громадяни Німеччини можуть отримувати соціальну допомогу – головне, щоб людина проживала в цій країні легально.

Також нормативну основу соціального забезпечення Німеччини складають такі закони, як Федеральний закон про соціальну допомогу, Акт про благополуччя дітей та молоді й Закон про осіб з обмеженими можливостями [9, с. 246].

Порівнюючи законодавчу базу щодо соціальних послуг у Франції та в Німеччині, вітчизняний науковець О. Шапошников вважає, що в німецькому законі перелік соціальних послуг надається більш конкретизовано [9, с. 246]. Так, Ю. Палагнюк та О. Штим, досліджуючи державну політику зайнятості молоді в країнах-членах ЄС, звернули увагу на те, що у Франції надається пільговий кредит на відкриття власного бізнесу молодій людині, яка закінчила навчання і створює таким чином собі й іншим робочі місця [6, с. 246]. Тож вважаємо, що це може бути перспективним напрямком державної політики зайнятості молоді не лише в Україні, а й у Німеччині.

Узагальнимо, що можна виокремити такі види соціальних послуг у Німеччині: послуги з надання соціальних допомог, послуги із соціального страхування, послуги із соціальної підтримки окремих верств населення, зокрема жертв війни, сімей з дітьми, людей з обмеженими можливостями та інших категорій громадян [5, с. 509].

У результаті проведеного нами дослідження було виокремлено певні категорії населення, яким мають надаватися соціальні послуги в Німеччині. Далі розглянемо декілька категорій населення.

Перша категорія населення – це соціальні послуги для біженців та іммігрантів. Статус біженця або іммігранта надається органом влади Німеччини згідно зі спеціальним актом. Заяву щодо отримання статусу біженця або іммігранта подають як при перетині кордону, так і на території Німеччини. Органи влади її розглядають упродовж декількох місяців. Відзначимо, що до винесення остаточного рішення мігрант має право на надання йому житла та соціальної підтримки. У перший час людина, яка претендує на надання статусу, зобов'язується жити в міграційному таборі. Згодом особу розподіляють в будь-який із регіонів німецької держави. Там людина має право на отримання іншого, більш комфортного житла. Змінювати місце проживання за своїм бажанням до винесення остаточного рішення заборонено.

Якщо людина шукає в Німеччині притулку, вона також має право на отримання соціальної допомоги. У деяких землях німецької держави мігранти мають право на отримання допомоги у вигляді продуктів харчування. В інших землях мігранти отримують кредитні картки, що допомагають забезпечити свої базові потреби та користуватися всіма пільгами та допомогамі. Після 14 місяців проживання на території Німеччині особі дозволяється влаштуватися на роботу. Однак біженець може влаштуватися тільки на ту роботу, на якій громадянин Німеччини працювати не хоче.

Дітям біженців і мігрантів дозволяється відвідувати дитсадки та школи. Крім того, для них відвідування секцій та додаткових занять є безоплатним.

Мігранти в Німеччині проживають за чинними в країні правилами: початкові 3 місяці (в цей період розглядається заявка) біженці безоплатно забезпечуються дахом, харчуванням, одягом і медичною допомогою; окремою статтею передбачено видання «кишенькових грошей», що дозволяють покрити особисті потреби (на місяць 143 євро на людину); після виходу з приймальників-розподільників мігранти в Німеччині сьогодні отримують близько 287-359 євро на місяць, крім того, їм покладено 84 євро на дітей до 6 років; біженці мають право отримувати соціальне житло, оплачуване німецькою владою [1].

Наступна категорія населення, яку ми розглянемо, – це люди з обмеженими можливостями. На сучасному етапі розвитку людства в демократичних країнах характерною є думка про те, що інвалідність не може бути підставою для соціальної ізоляції та дискримінації людини. Тому йдеться про інклюзію таких людей в суспільство. Так, реабілітація людей з обмеженими можливостями є одним із найважливіших політичних завдань сучасної Німеччини.

Відповідно до Федерального закону про соціальне страхування люди з обмеженими можливостями в Німеччині мають такі права та пільги: право на

отримання одноразової виплати 924 євро на рік – «за догляд»; звільнення від податку на собак; право використання вагону першого класу з білетом другого класу; якщо людина має порушення опорно-рухового апарату, вона має право на безоплатний проїзд у громадському транспорті, звільнення від податку на автомобіль, якщо той записаний на неї, посвідчення для паркування автомобіля; якщо людина не в змозі самотійно переміщатися і потребує сторонньої допомоги, то людина, яка буде супроводжувати, має право на безоплатний проїзд у громадському транспорті, також безоплатний вхід до всіх громадських місць, музеї, виставки, галереї; право на отримання грошової допомоги для сліпих; знижку при оплаті поштових відправлень, знижку на плату за користування телефоном тощо [8].

Далі коротко схарактеризуємо соціальні послуги для молоді в Німеччині.

Відзначимо, що допомога дітям і молоді регулюється Соціальним кодексом VIII – соціальні послуги і завдання. До основних цілей допомоги молоді відповідно до Кодексу належать: надання можливостей молодим людям в їхньому індивідуальному й соціальному розвитку, недопущення дискримінації та обмеження інтересів молоді; консультування і підтримка батьків або осіб, які відповідають за виховання молоді; захист дітей та молоді від ризиків з метою досягнення їхнього благополуччя; сприяння створенню позитивних умов життя для молодих людей та їхніх сімей, загалом формування сприятливого середовища для захисту й розвитку сім'ї та дитинства.

Інші завдання допомоги молоді відповідно до Соціального кодексу VIII передбачають профілактичні заходи (піклування про дітей і молодь), захист дітей та молоді в сім'ї і в дитячих установах, сприяння в судових процесах тощо. Допомога молоді охоплює сфери загального сприяння, у тому числі й політичного, і надання прямої допомоги. Можливості розвитку молодих людей і формування їхніх умінь є завданням у межах загального сприяння.

Поряд із цим допомога молоді передбачає також і послуги з надання невідкладної прямої педагогічної та економічної допомоги в разі якщо молоді люди та їхні сім'ї відчувають індивідуальні труднощі. Форми допомоги починаються від консультування, індивідуального супроводу, соціально-педагогічної допомоги сім'ї, включаючи вилучення дітей з сім'ї, до судової допомоги дітям і молоді. Більше того, захисні функції допомоги молоді можуть реалізовуватися через безпосередній вплив на політику [2; 3].

Висновки з даного дослідження. Отже, спираючись на таке визначення соціальної реформи, як перетворення, зміна, нововведення, перевлаштування певної сторони суспільного життя (порядків, інститутів, організацій, закладів) без зміни основ чинних соціально політичної структури й суспільного ладу, можна зробити висновок, що вдосконалення системи надання соціальних послуг у Німеччині, як і в будь-якій державі в умовах сучасних викликів, є доцільним.

1. Передусім звернімо увагу на здобуття освіти майбутніми соціальними працівниками в Німеччині. Під час навчання в університеті можна долучитися до соціальних проєктів. Це має безперечні переваги: робиш добро людям, отримуєш додаткові бали, а в біографії з'являється пункт, який цінують майбутні працедавці. Кожного тижня в університетах Німеччини проводяться заняття, на яких студентів ознайомлюють з роботою соціальних працівників. Ця практика користується популярністю, і за декілька років існування програми спостерігається підвищення відсотка обізнаності молоді в соціальній сфері своєї держави.

Однак важливо зазначити, що соціальне виховання та соціальну обізнаність підлітків потрібно розпочинати проводити ще в школах. Саме в цей час діти засвоюють більшу частину інформації, що знадобиться їм у дальшому житті. Це не має бути лише розкриття питання «хто такі соціальні працівники», адже цю інформацію важко засвоїти. Хоча такі теми, як загальна обізнаність у своїх правах та обов'язках, інформування школярів

про наявність різних професій, зокрема й соціального працівника, і якими питаннями він займається, потрібно розкривати.

Наведемо для прикладу школи зі спеціальним курсом для учнів загальноосвітніх навчальних закладів з основ соціальних знань в Україні, а саме в місті Миколаєві. Цей курс передбачає вивчення в загальноосвітніх навчальних закладах основ соціальних знань у три етапи – у четвертому, дев'ятому, одинадцятому класах. Загальною метою курсу є ознайомлення учнів з основними поняттями та напрямками соціального захисту населення; виховання в них гуманного, чуйного ставлення до людей похилого віку, людей з обмеженими можливостями та інших верств населення, що потребують соціального захисту; орієнтація їх на вибір професії в соціальній сфері. Реалізацію цієї програми рекомендується проводити за рахунок годин, передбачених для проведення класними керівниками виховної роботи з учнями. Надзвичайно важливим є питання щодо формування духовних потреб школярів, зацікавленості в дослідженні загальнолюдських цінностей та історичної спадщини народу, залучення їх до культурного життя.

Можна виокремити певні шляхи реалізації такої програми. За згодою батьків і самих дітей класний керівник має можливість запрошувати представників різних соціальних служб для дальшого діалогу про наявні питання у підлітків. Ці заняття мають проводитися добровільно, безоплатно, у вільній формі та з інтервалом в один тиждень. З розвитком суспільства мають удосконалюватися і знання, які надаватимуться дітям. Отже, оптимальним варіантом упровадження програми є налагодження співпраці органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадських і благодійних організацій зі школами. Ця програма не вимагає великого фінансування з боку держави, адже всі лекції та зустрічі проводяться добровільно як з боку соціальних служб, так і з боку шкіл. Кожна установа

має бути зацікавлена в достатній обізнаності маленьких громадян своєї країни.

2. Однією з новітніх програм, що функціонують в Німеччині, є програма FSJ (Соціальний рік у Німеччині), що є важливим здобутком у сфері надання соціальних послуг. Ця програма є державною і дозволяє молодим людям віком від 18 до 26 років включно впродовж року здійснювати практичну діяльність у соціальній сфері в Німеччині. Програма триває один рік і за бажанням може бути продовженою до 18 місяців. Під час своєї практики її учасники отримують фіксовану грошову винагороду, що менша ніж мінімальна заробітна плата, але дає можливість забезпечити своє перебування в Німеччині. FSJ надає можливість вивчити мову, подорожувати Німеччиною й набути професійних навичок у соціальній роботі. Крім того, одна з можливостей її – почати нове життя, стати самостійним і незалежним. Допомога іншим – ось що робить нас соціальними людьми. Це додаткова практика для вже практикуючих соціальних працівників працювати в інших регіонах, з іншими людьми, їхніми проблемами. Крім того, це чудова база для вступу до університету.

Ця програма діє і в інших країнах Європи, тому, опрацювавши досвід інших країн, слід запропонувати деякі доповнення. Програма була б більш ефективною, якби учасникам було надано можливість відвідати не тільки міста Німеччини, а й інші країни Європейського Союзу. В умовах єдиного ринку ЄС та повної економічної інтеграції цього об'єднання важливим є ознайомитися на практиці з іншими державами-членами ЄС у соціальній сфері, що відрізняються не тільки мовою, але й соціальними послугами, соціальними проблемами, законодавством. Звісно, така ініціатива потребуватиме збільшення фінансування, але зважаючи на те, скільки користі вона принесе як кожному індивідуальному учаснику, так і всій ідеї об'єднаної Європи, всі витрати окупляться в майбутньому.

3. У контексті соціальних послуг у Німеччині слід звернути увагу на соціальну службу Arbeitsamt Agentur für Arbeit Jobcenter (Служба зайнятості), що функціонує на території Німеччини. Ця система добре розвинена і багато людей нею користуються, проте добру роботу отримати в Німеччині не так легко, та й для такої роботи потрібна вища освіта. У цій службі зазвичай шукають робочу силу на будь-які фабрики, заводи, магазини або склади. Це може бути робота вантажником, фасувальником, пакувальником на складі, за касою. Соціальну допомогу платять практично всім, хто потребує матеріальної підтримки. Водночас, щоб її отримати, потрібно надати безліч документів, заповнити заяву на таку допомогу й пройти співбесіду з працівником організації. Потім уже він вираховує ту суму, яку слід виплатити нужденній людині. Насправді одержувачами соціальної допомоги в Німеччині можуть бути не тільки ті, хто просто не хоче працювати, а й ті люди, яким просто не вистачає грошей на прожитковий мінімум, а також хворі, люди з обмеженими можливостями та пенсіонери з маленькою пенсією.

Щодо рекомендацій для підвищення ефективності та поліпшення роботи державної служби зайнятості в Україні, то це розширення бази ринку праці, яка допоможе розкрити потенціал кожної людини, підвищить рівень ефективності служби зайнятості, а також що ставлення громадськості до отримання послуг саме в цій службі зміниться на позитивне. Більше того, доцільно було б відкрити в Службі зайнятості консультативний центр, у якому люди могли б безкоштовно одержати інформацію про стан ринку праці без реєстрації у самій службі. Також слід було б надавати можливості студентам під час навчання в університетах паралельно здійснювати трудову діяльність, як це є, наприклад, у Фінляндії, де кожен студент на останніх курсах навчання має право звернутися до державної служби зайнятості для пошуку роботи.

4. У Німеччині існує проблема бродяжництва, а особливе занепокоєння викликає бродяжництво дітей. Дорослим соціальна допомога надається у вузько направлених центрах, а для дітей, які пішли на такий крок, як втеча з дому, спеціалізована допомога практично не надається. Діти, починаючи з 10 років, існують без догляду, без нормального харчування, медичної допомоги та проживають на вокзалах або просто на вулиці. Тому для вирішення цієї проблеми слід було б поширювати інформацію у волонтерських центрах про наявну проблему, адже наразі волонтерська робота перебуває на більш високому рівні ніж допомога від держави. Наступним кроком є впровадження в школах консультативних кабінетів саме з питань проблем у сім'ї та попередження бродяжництва, адже в кожній дитини, яка втікає з дому, є проблема, пов'язана саме з проживанням у цій сім'ї. Наприклад, насильство будь-якого характеру, моральне, сексуальне, економічне не має бути тим, про що дитина боїться розповісти і попросити допомоги.

І останнє, але найважливіше, – це організація будинків допомоги, обігріву й тимчасового проживання неповнолітніх, які опинилися на вулиці. Головне завдання цих будинків – не насильницьким способом запропонувати дитині перебування в цьому будинку, а забрати дитину з вулиці, провести з нею соціально-психологічну роботу, надати консультацію з конфліктних ситуацій, уберегти її здоров'я, нагодувати, вилікувати, якщо в цьому є потреба, і звичайно ж – повернути дитину в сім'ю. Більше того, важливе місце в роботі з повернення дитини в сім'ю займає робота з родиною втікача. Тому соціальній працівник, який буде входити до штату працівників цих будинків, зобов'язаний зв'язатися з родиною постраждалої дитини, провести роботу з ними і з'ясувати, чи немає загроз з боку рідних. В іншому разі він мусить зв'язатися з поліцією для дальшого розгляду ситуації. Діти не мають боятися потрапити до цього будинку допомоги, оскільки він може стати основним стабілізатором для життя тих дітей, які живуть на вулиці, де їм

допоможуть впоратися з проблемами, проконсультують в юридичних питаннях, якщо такі виникають.

Перспективи подальших розвідок. Якщо така проблема, як дитяче бродяжництво існує, з нею слід боротися, оскільки діти – то є наше майбутнє, і ми не маємо права пройти повз них на вулиці в будь-якій країні. Цій проблемі будуть присвячені наші далі дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антология социальной работы. - М., 1999. - Т.1. - 288 с.
2. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи / Капська А.Й., Безпалько О.В., Вайнола Р.Х.; за заг. ред. А.Й. Капської. - К., 2002. - 164 с.
3. Асторов К. В. Социальная защита детей в странах мира / К. В. Асторов. – М., 1992. – 38 с.
4. Бурая Н. П. Соціальна робота : навч посібник / Н. П. Бурая. – Харків : Університет внутрішніх справ, 1995. – 104 с.
5. Германия. Вызовы 21 века / отв. ред. О. В. Белов // Весь мир, 2009. (види)
6. Палагнюк Ю. В. Державна політика зайнятості молоді в країнах-членах ЄС: досвід для України [Електронний ресурс] / Ю.В. Палагнюк, О. І. Штим // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електр. наук. фах. вид. Херсонського національного технічного університету / голов. ред. проф. Лопушинський І.П. – 2017. – № 1. – Режим доступу: http://el-zbirn-ku.at.ua/2017_1/18.pdf. – Назва з екрана.
7. Словарь- справочник по социальной работе. – М. : Юристь, 1997.
8. Федеральний закон Німеччини про соціальне страхування від 23 березня 1994 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.gesetzesweb.de/BSHG.html
9. Шапошников О. К. Досвід правового регулювання надання соціальних послуг у зарубіжних країнах / О. К. Шапошников // Право і суспільство. - № 6-1 частина 2, 2014. – С. 244-249.

Statement of the problem. Today the reform of social protection system is in every European country in order to ensure an adequate standard of living of the population. One of the components of this reform is improving the delivery of social services. The development of public relations determines the extension of the range of citizens who need social services, making it necessary to expand the list of their types, improving the quality of services' provision. In addition, the search for additional fiscal revenues, including from the private sector of the economy, for social services is important.

Urgency. Despite the significant amount of scientific developments in the social protection system and the improvement of the provision of social services, the issue of the development of social services in Germany has not been sufficiently highlighted and therefore needs special attention.

The purpose of the article. The purpose of this study is to theoretically substantiate, highlight the features of the implementation of social services in Germany as well as to suggest ways of their improvement.

Our task was to study the peculiarities of the social services in Germany and to propose ways of their improvement.

Summary. The origin of social services in Germany began in the nineteenth century. There were such directions of social services as helping the poor, charity, women's movement, and so on. The unified approach to work with groups of clients depending on the type and extent of social needs has been produced since the mid-1960s in the social sphere of Germany.

The legal framework for social services in Germany was characterized. It is built in such a way that every citizen is guaranteed basic human needs - food and housing. German Federal Law on Social Insurance of March 23, 1994 is the main law regarding social services. It states that the social services is a state-guaranteed minimum living wage paid by urban communes to citizens who find themselves in a difficult financial situation. Not only citizens of Germany can receive social assistance. The main condition is for a person to live in this country legally.

As a result of our study, certain categories of people who are provided with social services in Germany are identified: social services for migrants and refugees, social services for people with disabilities, social services for youth in Germany.

Conclusions and outcomes. The study suggests ways of improving the social services of Germany, namely: education for future social workers, the development of the centre for employment, solving the problem of vagrancy, introducing a social year in Germany.

